

Pierwszy Komunikat

Międzynarodowe Liczenie Łabędzi czarnodziobych i krzykliwych 16 i 17 Styczeń 2010

Do: Krajowych Koordynatorów Międzynarodowego Liczenia Ptaków Wodno-błotnych (IWC) i innych osób zaangażowanych w koordynację liczenia łabędzi

Grudzień 2009

Drodzy Koledzy,

Aby monitorować sytuację łabędzi z populacji północnoeuropejskiej, Grupa Badania Łabędzi (SSG) Wetlands International/ IUCN organizuje Ogólnoeuropejskie Liczenie Łabędzi co pięć lat. Program monitoringu łabędzi został zainicjowany w latach siedemdziesiątych XX wieku i jest organizowany równocześnie dla 3 populacji od 1995 roku. Te liczenia są organizowane specjalnie dla uzyskania pełnej informacji o populacjach łabędzi czarnodziobych i krzykliwych na trasie przelotu – między łęgowskimi a zimowiskami. Ponadto, jednocześnie organizowane liczenie w całym areale zimowania umożliwia nam uzyskanie mnóstwa danych dotyczących różnych aspektów ekologii, takich jak procent młodych w stosunku do wielkości grupy, wybiórczości siedliskowej, jak i wielkości stad w zależności od siedliska.

Jak wielu z Was wie, liczenie będzie organizowane równocześnie z IWC w sobotę i niedzielę 16 i 17 stycznia 2010, i będzie koordynowane przez Jana Beekman'a, SSG of Wetlands International w Holandii (łabędź czarnodzioba), Bjarke Laubek'a, NERI w Danii (populacja kontynentalna łabędzia krzykliwego), Colette Hall/Jacqueline Reed, WWT w Anglii (Islandzka populacja łabędzia krzykliwego). Uprzejmie prosimy Was o ponowne zorganizowanie Liczenia łabędzi w swoim kraju, i mamy nadzieję, że zachęcicie do uczestnictwa w tej akcji sieć obserwatorów ptaków wodno-błotnych i łabędzi.

Monitoring łabędzi północnych

W ciągu ponad 20 ostatnich lat wypracowano dobre metody monitoringu zmian w północnej populacji łabędzi. Liczenia nastawione głównie na łabędzia czarnodziobego odbywały się we wszystkich państwach w latach 1984, 1987, 1990, 1995, 2000 i 2005. Wcześniejsze oceny populacji bazowały na danych z zimowych liczeń ptaków wodno-błotnych, ale pokrycie terenów nie było pełne. W wyniku specjalnie organizowanych liczeń łabędzi czarnodziobych, znacznie poprawiło się pokrycie terenu miejscami obserwacji w ramach IWC, tak że liczba łabędzi notowanych w ostatnich liczeniach, w obu akcjach była bardziej zbliżona.

Specjalne liczenia islandzkiej populacji łabędzia krzykliwego są organizowane z powodzeniem od 1980 roku i pokrywają Islandię, Wielką Brytanię i Irlandię. Ostatnie badania oparte na obrączkowaniu wykazały, że mała część populacji islandzkiej zimuje również w Norwegii, Danii i Holandii.

Kontynentalną populację łabędzia krzykliwego objęto po raz pierwszy pełnym liczeniem w 1995 roku, a następnie w 2000 i 2005 roku.

Głównie łabędź krzykliwy, ale również łabędź czarnodzioby może powodować konflikty z rolnikami w wielu regionach w okresie zimowania i (jak widać było w 1995) te problemy pojawiają się w coraz to nowych regionach. Dlatego, prosimy Was wszystkich, by uczulić swoich obserwatorów, aby informowali o rodzaju siedliska, w którym obserwowano łabędzie. Posiadając takie dane w skali międzynarodowej, będziemy mieli bardzo dobrą dokumentację wskazującą na wzrost problemu, która okaże się ważną z punktu widzenia zarządzania.

Wyniki poprzednich liczeń łabędzia czarnodziobego i krzykliwego

Ogólnie, pokrycie terenu w czasie ostatnich liczeń było bardzo dobre. Ostatnio oceniona liczebność obu gatunków i różnych populacji jest podana w tabeli niżej. Dla kontynentalnej populacji łabędzi krzykliwego wyniki były bardziej spektakularne: w 1995 policzono ponad dwukrotnie więcej łabędzi niż wtedy oceniano, prawdopodobnie dlatego, że wcześniejsze liczenia były bardzo niekompletne. Liczebność tego gatunku nadal wzrasta.

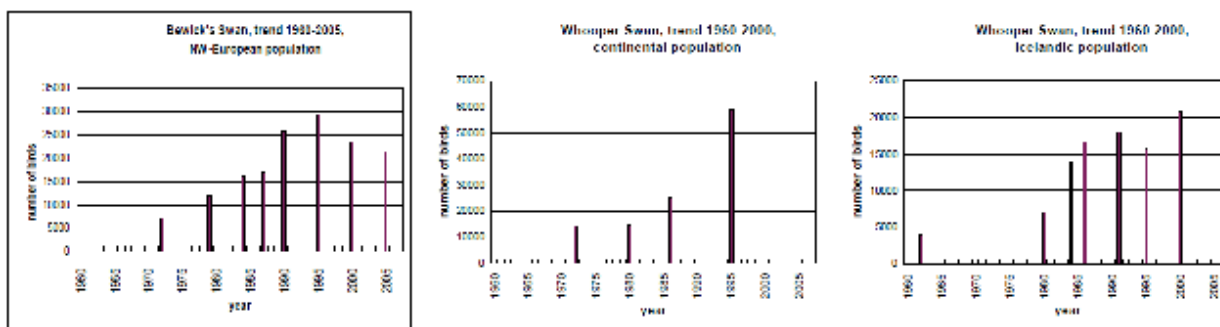
Populacje łabędzi	Ostatnia ocena
Łabędź czarnodzioby (NW- popul. europ.)	21,500
Łabędź krzykliwy (popul.kontynentalna)	59,000
Łabędź krzykliwy (popul. Islandzka)	20,900

Populacja łabędzia czarnodziobego spada

W przeciwieństwie do silnego wzrostu kontynentalnej populacji łabędzi krzykliwego, aktualna sytuacja łabędzia czarnodziobego jest bardzo zagrożona. Populacja spada gwałtownie od szczytu liczebności ocenionego w 1995 roku. Między 1995 a 2005 spadek ten

wyniósł 35%, a ostatnie zimowe liczenia w Holandii wskazują na kontynuację tego spadku. Wydaje się, że obecnie następuje spadek tej zagrożonej populacji, której wzrost nastąpił pod koniec lat osiemdziesiątych i początku dziewięćdziesiątych.

Ten negatywny trend, który jest również widoczny z danych IWC, jest alarmujący i wymaga nowych liczeń. Ponadto, wprowadzenie w życie Dyrektywy Ptasiej oraz cele ochrony przyrody i zarządzania wymagają uaktualnienia danych o wielkości populacji. Publikacja wyników Międzynarodowego Liczenia Łabędzia czarnodziobego z lat 2000 i 2005 jest aktualnie przygotowywana do druku.

Ten wykres pokazuje nam długoterminowe zmiany w północnych populacjach łabędzi, - proszę zwrócić uwagę na różną skalę. Mechanizm regulacji liczebności tych trzech populacji jest analizowany. Ograniczenia siedlisk łągowiskowych, pierzowiskowych i miejsc odpoczynku są bardzo ważnym czynnikiem, a ich wpływ na przeżywalność i sukces łągowy jest obecnie badany. Innym czynnikiem mającym wpływ na trendy populacji może być zmiana klimatu. Obecny model klimatu wskazuje na regionalne zmiany w Arktyce, co pokrywa się z sytuacją w innych populacjach ptaków wodno-błotnych.

Niski przyrost

Obserwacja spadku liczebności populacji łabędzia czarnodziobego jest wynikiem długotrwałego bardzo niskiego sukcesu łągowego w ciągu ostatnich 10-15 lat, w powiązaniu ze wzrostem śmiertelności. Przyrost jest ważnym parametrem w modelach populacji. Dlatego, zachęcamy obserwatorów do określania proporcji młodych w obserwowanych stadach, jak również wielkości rodzin (liczba młodych na parę z sukcesem). Publikacja dotycząca sukcesu łągowego, zależności zagęszczenia i zmian klimatycznych jest również w przygotowaniu.

Plan Ochrony Łabędzia Czarnodziobego

We wrześniu 2009, Wetland International, WWF Russia i Duńskie Ministerstwo Rolnictwa, Przyrody i Jakości Żywności zorganizowały warsztaty specjalistów ze wszystkich państw leżących w zasięgu wędrówki łabędzia czarnodziobego, w St. Petersburgu w Rosji, aby przedyskutować trendy populacyjne, potencjalne czynniki wpływające na obecny spadek liczebności i możliwości ochrony, jakie mogą być podjęte. Robocza wersja Planu jest już gotowa i ukaże się na początku wiosny 2010 roku. Kontynuacja monitoringu wielkości populacji, parametrów demograficznych i rozmieszczenia są zasadniczymi działaniami w nadchodzących latach.

Uczestnicy warsztatów, na których tworzono Plan Ochrony Łabędzia czarnodziobego.

Wymagane dane

W załączeniu znajduje się formularz. Mamy nadzieję, że otrzymane dane dostarczą nam nie tylko informacji dotyczących oceny wielkości populacji, ale posłużą również jako materiał porównawczy z przeszłymi analizami.

Prosimy obserwatorów o podanie następujących danych:

1. **Miejsce** - dla każdego obserwowanego miejsca należy podać nazwę zbiornika lub sąsiedztwa w przypadku pola, najbliższej miejscowości, gminy, współrzędnych geograficznych w stopniach i minutach (np. 52 05N/15 06E) lub dziesiętnych stopni (np. 52,08N 15,10E), to zaoszczędzi czasu w gromadzeniu wszystkich danych w ogólnej bazie danych do stworzenia ilustracji opartych o GIS dane.
2. **Wielkość stada** – preferowane jest podawanie każdej grupy ptaków, a nie całego stada stwierdzonego nad w Oznacza to, że także wyróżniające się grupy z poszczególnych miejsc powinny być podawane oddzielnie – aby oddzielić takie dane wprowadzono na formularzu rubryki dla poszczególnych stad. Ważna jest również każda obserwacja zerowa. Jeżeli nie stwierdzi się obecności łabędzi na kontrolowanym miejscu/odcinku, również należy wypełnić formularz!
3. **Wiek** – notować należy ptaki dorosłe i w upierzeniu juvenalnym = ptaki w pierwszej zimie liczymy oddzielnie.
4. **Wielkość lęgu** – notujemy wielkość lęgów/rodzeństwa w liczonych stadach np. 1,2,5,3,2,3.

5. **Siedlisko** – siedlisko, w którym łabędzie są obserwowane powinno być podane dla każdego stada/ grupy ptaków. Jako minimum musi być podane czy to środowisko wodne czy lądowe, ale preferowane jest uściślenie:
1. woda – nieokreślona lub na noclegowisku;
 2. woda słodka – nieokreślona lub jezioro, staw, rzeka, kanał, staw rybny, żerowanie na nieokreślonej lub określonej roślinności czy pokarmie zwierzęcym,
 3. woda słonawa – nieokreślona lub otwarte wybrzeże żerowanie na nieokreślonej lub określonej roślinności czy pokarmie zwierzęcym,
 4. woda słona – nieokreślona lub otwarte wybrzeże żerowanie na nieokreślonej lub określonej roślinności czy pokarmie zwierzęcym,
 5. łąd – nieokreślony lub pole, czy zalane łąki, zalane pola
 6. ściernisko – nieokreślone lub określone,

Wierzymy w Waszą kontynuację udziału w monitoringu łabędzi i mamy nadzieję, że będziecie w stanie pokryć monitoringiem wszystkie miejsca w kraju, gdzie łabędź czarnodzioby i krzykliwy może być spotkany.

Dziękujemy bardzo za współpracę. Życzymy bardzo dobrych wyników liczenia łabędzi i oczekujemy na wyniki z Twego kraju.

Z poważaniem
Jan Beekman
Bjarke Laubek
Colette Hall/ Jacqueline Reed